

*SAK:n hallituksen varapuheenjohtaja Matti Huutola
Vappupuhe 1. toukokuuta 2018 kello 12.30
Helsingin työväen vappu, Rautatientori*

Muutosvarauksin

Hyvät toverit, haloo Helsinki ja iloitseva vappuväki – Hyvää vappua ja eläköön Vasemmiston vaalivoitto!

Haluan ensiksi onnitella toveri Antti Rinnettä SDP:n nousemisesta maan suurimmaksi puolueeksi. Palkansaajien toinen tuki ja turva Vasemmistoliitto otti myös komean vaalivoiton sitten 90-luvun puolivälin. Tänä vappuna on syytä juhlaan.

Suomen poliittinen järjestelmä on kohdannut yleismaailmallisen ilmiön. Kansallismieliset populistiset puolueet ovat häpeilemättömästi etsineet syyllisiä yhteiskunnan eriarvoistumiseen vierasmaalaisista ja pakolaisista kaikkialla länsimaissa. Poliitiikan yksinkertaistamiseen ja suoranaiseen sumutukseen on vaikea vastata sosiaalisen median maailmassa, jossa totuudelle ei tarjota kuluttajansuojaa.

Totuuden jälkeisenä aikana Vasemmiston vaalivoitto on saavutus, jota on syytä tänään juhlaa.

Hyvä kuulijat

SDP ja hyvä Antti, olette saaneet kansalta mandaatin koota maahan uuden hallituksen. Käännöstyömarkkinoilla tarvitaan ja hallituksen asenne työtätekeviä kansalaisia kohtaan tulee toden totta muuttua.

Poliittisen käänteiden aikaansaamiseksi Suomeen tarvitaan hallitus, jossa toivottavasti ovat mukana molemmat vaaleissa menestyneet vasemmistopuolueet rinta rinnan. Yhteiskuntamme kasvava eriarvoisuus ja syrjäytyminen eivät tunnetusti ole kaikkien puolueiden suurimpana huolenaiheena, ja siksi vasemmisto on historiansa varrella saavuttanut suurimmat saavutukset yhdessä.

Suomen työmarkkinamalli on kansainvälinen menestys. Työnantajat ja palkansaajat ovat yhdessä sopineet työelämän säätelystä ja tehneet paikallisia sopimuksia. Valta ja vastuu ovat kulkeneet käsi kädessä. Heikomman osapuolen lopullisena suojana työehtosopimusten yleissitovuus ja työpaikkojen luottamushenkilöt. Työmarkkinatasapaino, jossa kumpikaan osapuoli ei ole niskan päällä, on hyvä asia.

Tulevalla hallituskaudella on yhdessä uudistettava työmarkkinoita niin, että se luo ennustettavuutta ja valaa uskoa tulevaisuuteen. Tulevien hallituspuolueiden on jaettava käsitys työmarkkinayhteistyön tärkeydestä ja sitouduttava työmarkkinoilla yhdessä sopimisen perinteeseen, ei hallituksen yksipuoliseen saneluun.

Hyvä vappukansa

Emme halua enää pakkolakeja, emmekä lomarahaleikkauksia naisvaltaisilla aloilla.

Hyvät kuulijat

Suomen Yrittäjät -järjestön ja Keskuskauppakamarin johto toistavat jatkuvasti julkisuudessa, miten työehtojen yleissitovuus, jossa kaikkien työnantajien on noudatettava minimiehtoja, on este työllisyyden parantumiselle. Kaikki tiedämme, että näiden puheiden pitäjiä villitsee halu saada suurempi valta määrätä palkoista työpaikoilla.

Yleissitovuuden määräämät minimiehdot ovat tärkeitä. Ne ehkäisevät palkkaköyhyyttä ja tukevat talouden tuottavuuden kasvua.

Suomessa palkkaköyhyys on EU:n alhaisimmalla tasolla. Ruotsissa palkkaköyhyys on kaksi kertaa yleisempää ja Saksassa peräti kolme kertaa yleisempää. Näissä maissa ei ole yleissitovuutta. Suomen yleissitova työehtojärjestelmä on osoittautunut tehokkaaksi keinoksi ehkäistä työssäkävien köyhyyttä.

Keskitettyissä työmarkkinajärjestelmissä huolehditaan myös siitä, ettei kenenkään palkkakehitys jää jälkeen. Suomessa on usein pyritty aktiivisesti vähentämään tuloeroja tarjoamalla suhteellisesti korkeampia korotuksia pienipalkkaisille. Tämä on onnistunut paremmin keskitetyissä työmarkkinaratkaisuisissa.

Yleissitovuudella on myös positiivinen vaikutus tuottavuuskehitykseen, sillä yleissitovuus estää epäterveen kilpailun työehdoilla. Ilman yleissitovuutta heikot, alhaisen tuottavuuden yritykset, pärjäävät markkinoilla laskemalla palkkoja. Se tapahtuu toisten yritysten ja talouskasvun kustannuksella.

Tuottavuuden näkökulmasta on järkevämpää, etteivät yritykset kilpaile heikoilla – muita heikommilla – työehdoilla, vaan paremmalla osaamisella, paremmalla johtamisella, paremmalla henkilöstöpolitiikalla – paremmalla yritystoiminnalla ylipäätään – kilpailuedun ei pidä perustua muita huonompaan palkanmaksuun.

Koko kansantalouden tasolla on parempi, että osaava työvoima siirtyy huonoista yrityksistä parempiin yrityksiin. Se lisää talouden tuottavuutta.

Arvoisa juhlaväki

Suomen työmarkkinajärjestelmä on joutunut muidenkin väärin väitteiden kohteeksi. Eduskuntavaalitenteissä sekä Keskustan Juha Sipilä ja Kokoomuksen Petteri Orpo ovat toistelleet väittämää, että Suomen työmarkkinat jäivät jumbosijoille kansainvälisessä vertailussa.

Maailman talousfoorumin WEF:n kilpailukykyindeksissä, johon Sipilä ja Orpo viittaavat, Suomen työmarkkinoiden sijoitus on 19. eikä suinkaan 138. Suomen kokonaissijoitus WEF:n kilpailukykyindeksissä on peräti 11. eli parhaan kymmenyksen joukossa. Ei siis toiseksi huonoin, vaan kärkipäässä.

Palkkojen sopiminen keskitetysti ei tarkoita joustamattomia työmarkkinoita, vaan Suomessa palkat ovat aina aikaa myöden sopeutuneet suhteessa kilpailijamaihin.

Suomen työmarkkinoiden jatkuvalla leimaamisella joustamattomiksi yritetään hakea suotuisampaa ilmapiiriä tavallisten työntekijöiden aseman heikentämiselle. Puhutaan jäykistä järjestelmistä, vaikka todellisuudessa puhutaan kaupan kassojen työntekijöiden tai vanhusten hoitohenkilöstön palkoista tai lomista.

Sitä ihteään se on toverit!

Hyvät kuulijat

Työttömyysturvasta on kehittynyt lukuisten yksittäismuutosten jälkeen huonosti toimiva. Työttömyysturvan karenssit ja erilaiset rangaistukset ovat kohtuuttomia työttömille. Järjestelmän monimutkaisuuden vuoksi työttömän on usein vaikea ymmärtää omia oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan.

Sen vuoksi ensi vaalikaudella on tehtävä työttömyysturvajärjestelmän kokonaisuudistus. Työttömien palvelut ja monimutkainen sanktiojärjestelmä on uudistettava. Aktiivimallin työttömyysturvan leikkuri tulee poistaa, sanktioita on lyhennettävä ja työttömän tulee voida välttää rangaistusleikkaukset omilla toimillaan.

SAK on esitellyt oman ehdotuksensa työttömien turvan ja palveluiden uudistamiseksi. Kannustava työllistymisturva lähtee työttömien tukemisesta. Lyhyen työn vastaanottamiseen kannustetaan muutoksella, jossa kaikki työ pidentää ansioturvan kestoa. Esimerkiksi Tanskassa jokainen tehty työtunti pidentää työttömyysturvan kestoa kahdella tunnilla. Työn vastaanottamista helpotetaan myös soviteltua päivärahaa kehittämällä, esimerkiksi poistamalla sen käyttöä rajoittava työaika-rajaja.

Työpaikan vastaanottamisen saattavat monesti estää esimerkiksi vaikeudet saada lapsille hoitopaikkaa lyhyellä varoitusajalla. Työn vastaanottamisen kannustamiseksi työttömien lapsille on taattava oikeus varhaiskasvatukseen.

Pitkäaikaistyöttömien tai vastavalmistuneiden nuorten työllistämisen tukemiseksi maksetaan työnantajille palkkatukea esimerkiksi kolmelta kuukaudelta ennakoon. Yhdistysten mahdollisuuksia työllistää vaikeasti työelämään pääseville parannetaan.

Työttömyysturva on uudistettava aidosti ihmisiä kannustavaksi, eli emme tarvitse uudistuksia rangaistukset edellä, kuten keväällä päättyneellä hallituskaudella on tehty.

Hyvät toverit

Suomen pitkän aikavälin menestys perustuu korkeaan osaamiseen. Yksittäiset huippuosaajat eivät riitä, vaan koko työvoiman osaamisesta on huolehdittava. Osaamisen perusta luodaan lapsuudessa ja nuoruudessa, mutta sitä on vahvistettava läpi työuran. SAK kannattaa nuorten oppivelvollisuuden pidentämistä 18 vuoden täysi-ikäisyyteen asti. Oppivelvollisuuden pidentäminen tuo yhteiskunnalle velvollisuuden huolehtia siitä, ettei nuori jää tyhjän päälle.

Myös ammatillisen koulutuksen rahoitus on palautettava kestäväälle tasolle. Kyllä ammattikoulussa pitää olla lähiopetustunteja, joissa opettaja on paikalla. Uudistukset itseohjautuvista oppilaista ilman opettajien tukea meni pahasti överiksi. Työssä oppiminen voi kuitenkin onnistua vain, jos työpaikoilla on riittävästi ohjausta ja se tukee opintojen etenemistä.

Samaan aikaan tulee nostaa osaamiskuopasta ne sadat tuhannet aikuiset, jotka ovat vain peruskoulun varassa. Työmarkkinoilla on vain vähän työpaikkoja pelkän peruskoulun varassa oleville. Niin ovat työelämän vaatimukset nousseet ja yhteiskunnan on tähän muutokseen reagoitava yhdessä yritysten kanssa.

Hyvä juhliva vappukansa

Euroopan parlamentin vaalit toukokuun lopussa antavat suuntaa maanosamme kehittämislle.

EU-parlamentissa on viime kaudella torjuttu halpatyötä, vahvistettu oikeuksia perhevapaisiin ja rajoitettu nollatuntisten työsopimusten käyttöä räikeissä tapauksissa.

Epävarmojen työsuhhteiden hyväksikäyttöä ei ole vielä riittävästi kitketty. Alustatalouden työpaikoille tarvitaan reiluja pelisääntöjä. Internetin avulla on helppo siirtää työtä toiselle puolelle palloa ja tarjota vain mitättömiä korvauksista tehdystä työstä. Yritykset on saatava vastuuseen työntekijöiden perusoikeuksien polkemisesta myös silloin, kun se tapahtuu Euroopan ulkopuolella tai kun työtä jaetaan digitaalisesti – riisto on riistoa, vaikka kuinka olisi hienoa hypettää niin sanotusti "uudella työllä."

Hyvät toverit

Vappu on aina elähdyttävä ja pirskahteleva työn ja opiskelun suuri juhla. Vappu on monille kesäkauden avajaiset.

Haloo Helsinki. Eläköön vappu. Eläköön työntekijät ja opiskelijat. Eläköön kesä.